

UOT 561 (473.24)

INNOVASIYA PROSESİNİN İDARƏEDİLMƏSİNDƏ DÜNYA TƏCRÜBƏSİNİN TƏTBİQİ İSTİQAMƏTLƏRİ

M.M.HÜSEYNOV

Azərbaycan Kooperasiya Universiteti

Məqalədə innovasiya prosesinin idarəedilməsində xarici təcrübənin səmərəli istifadəsindən danışılır. Müəllif innovasiyaların bazara cəlb edilməsinin düz xəttli modeli, innovasiyaların idarəedilməsinin Klayn –Rozenberqin zəncirvari ardıcılıq modeli, innovasiya mühitinin yaradılması kimi məsələlər xüsusi vurqulanır. Məqalədə aqrar sektorda innovasiyaların tənzimləməsinin Böyük Briyaniya, Kanada və ABŞ təcrübəsi tədqiq olunur. Yekunda müəllif öz elmi cəhətdən ümumiləşdirilmiş nəticələrini əks edir.

Açar sözlər: innovasiyalar, nəzəriyyə, idarəetmə, model, təcrübə, elm.

Innovasiya menecmenti, innovasiya proseslərinin idarə olunması problemi XX əsrin 50-ci illərindən etibarən qərbin inkişaf etmiş ölkələrinin diqqətini cəlb etmiş, akademik səviyyədə problemin araşdırılması ilə əlaqədar böyük tədqiqatçı qrupları tədqiqatlar apamışlar.

Innovasiyaların idarə olunması nəzəriyyəsinin inkişafında böyük xidmətlər göstərmiş tədqiqatçılar qismində R.Rossvell, A.Horsli, A.Cervis, N.Rozenberq, F.Kotler, K.Klark və b. adlarını çəkmək olar. Bu xüsusda qeyd etmək yerinə düşərdi ki, problem tədqiqatçıların diqqətini cəlb etdiyi vaxtdan etibarən innovasiya prosesinin modelləşdirilməsi ilə əlaqədar müxtəlif fikirlər səslənməyə başladı. Hələ ötən əsrin 50-ci illərində dünyanın aparıcı iqtisadçıları hesab edirdilər ki, innovasiya prosesinin düz xətt boyunca inkişaf trayektoriyası vardır. Proses aşağıdakı ardıcılıq üzrə baş verir: öncə elmi kəşflər baş verir, sənayedə tədqiqat və kəşflərin tədqiqi imkanları araşdırılır, müvafiq olaraq mühəndis və istehsalçılar, marketoloqlar ardıcıl olaraq prosesa qoşulur, proses bazarda yeni məhsulun reallaşdırılması ilə yekunlaşdırılır.

Innovasiya prosesinin birinci nəsil modeli (1G)

Innovasiyaların bazara cəlb edilməsinin düz xəttli modeli (market pull, need pull) 60-cı illərdə daha geniş tətbiq olunmağa başlandı. Modelin tərtibatçıları hesab edirdilər ki, innovasiyalar alıcıları tələbatlarına əsasən meydana çıxır və elmi araşdırmalar məhz həmin tələbatların təmin olunması üçün aparılır və bazara yeni məhsulların çıxarılması ilə yekunlaşır. Elmi tədqiqatların aparılması, sırf bazar tələbatına reaksiya kimi qiymətləndirilirdi [1. s.218]. Məsələyə bu tip yanaşma əsasında innovasiya prosesinin birinci nəsil modeli formalaşdı.

Şəkil 1. Innovasiya prosesinin birinci nəsil modeli (1G)

XX əsrin 70-ci illərində düz xəttli modeldən qismən istifadə olunaraq, elm, texnologiya və bazarı əhatə edən proses kimi nəzərdən keçirilirdi. R.Rossvell, K.Frimen,

A.Horsli, N.Rozenberq kimi tədqiqatçılar marketing, bazar və texniki faktorların müvəffəqiyyətli innovasiyalar üçün əhəmiyyətinə diqqət yetirilməsinin vacibliyini bir daha təsdiqlədilər. Nəticədə düz xəttli olmayan innovasiya prosesləri modellərinin tərtib olunmasına ehtiyac yarandı. İngilis iqtisadçısı Roy Rosvell. G modelini və bütünlükdə dünya təcrübəsini araşdıraraq ikinci nəsil modelini və innovasiya proseslərinin daha üç modelini xüsusi olaraq qeyd etdi. Bunlar xarici ölkələrin inkişaf səviyyəsinə uyğun tərtib edilən modellərdir. Əvəzəlməmiş model (3G); İnteqrasiya edilmiş model (4G); strateji şəbəkələr modeli (5G). Rosvell hesab edirdi ki, innovasiya prosesinin üçüncü nəsil modelində də düz xəttli ardıcılıq qorunub saxlanılır, lakin o, prosesdə əks əlaqələrə də diqqəti yönəldirdi.

70-ci illərdə yeniliklərin tətbiqində iqtisadçılar tərəfindən daha çox rəğbət görən model Klavın –Rozenberqin zəncirvari ardıcılıq modelidir. Sözügedən modeldə innovasiya prosesi beş mərhələyə bölünürdü. Birinci mərhələdə potensial bazardakı tələb identifikasiya edilirdi. İkinci mərhələnin kəşflərdən, yeni əmtəə və proseslərin analitik layihəsindən başlandı ki, iddia olunurdu. Üçüncü mərhələdə uzun müddətli layihələşdirmə, sınaq və faktiki olaraq innovasiyaların hazırlandığı fikri əsaslandırılırdı. Dördüncü mərhələdə layihənin təkrar layihələşdirilməsinə və son nəticədə tam həcmli istehsalın təşkil olunmasına diqqət çəkilirdi. Beşinci mərhələ innovasiyaların bazara çıxarılması, marketing və bölgü əməliyyatlarının həyata keçirilməsi mərhələləri kimi qeyd olunurdu.

Innovasiya proseslərinin inteqrasiyası modeli ötən əsrin 80-ci illərində formalaşdı. Bu modeldə innovasiya prosesinin mərhələləri ardıcıl deyil, prosesin paralel mərhələləri kimi, hər bir mərhələnin müstəqil proses kimi dəyərləndirilməsinə başlandı. Dördüncü modelin ən mühüm nailiyyəti Elmi Tədqiqat Konstruktor Layihələri İşlərinin istehsal inteqrasiyası ideyası olmuşdur.

F.Kotlerində qeyd etdiyi kimi, yeni əmtəələrin hazırlanması o, zaman səmərəlidir ki, tap əvvəldən şirkətin tədqiqat və araşdırma, texniki, istehsal, marketing, maliyyə bölmələri arasında sıx əlaqələr mövcuddur [2. 265].

Nəhayət innovasiya prosesinin beşinci modeli iqtisadi ədəbiyyatlarda 4G modelinin təkmilləşdirilərək,

şirkətlərin strateji integrasiyasının güclənməsi modeli kimi diqqəti cəlb edir. Burada innovasiya prosesinin elektronlaşdırılması, ekspert sistemlərindən, imitasiyalardan istifadənin artması, layihələşdirmənin avtomatlaşdırılması və istehsalın çevik təşkili xüsusiyyətləri ilə seçilməsinə diqqət çəkirdi [3, s. 32].

Göründüyü kimi, müəssisələrin innovasiyalar sahəsində fəaliyyəti çoxplanlıdır. iri həcmli maddi, maliyyə məsrəfləri və iş qüvvəsinin sərf olunmasını tələb edir. Bu səbəbdən də innovasiya prosesinin müxtəlif iştirakçıları və elementlər yeniliklərin tətbiq olunmasının müxtəlif tskillərində qoşulurlar. Prosesin bir qisim iştirakçısı fundamental araşdırmalardan –yeni məhsulun bazarda satılmasına qədər olan bütün mərhələlərdə iştirak edir, digərləri isə yeniliklərin istehsal tətbiqi və bazarda reallaşdırılması tskillərinin iştirakçısı kimi çıxış edirlər. Adətən bütün müəssisələr novatorlardır və onları bu əlamətlərinə görə radikal yeniliklər həyata keçirən, fəaliyyətlərinin texniki və texnoloji inkişafda sıçrayışlara səbəb olan pioner müəssisələrə və imitatorlara, liderləri müşayiət edən müəssisələrə; həmçinin innovasiya prosesində iştirak etməyən müəssisələrə bölmək olar. Təcrübə göstərir ki, ölkədə əhəmiyyətli dərəcədə iqtisadi artıma səbəb olan yeniliklər iri müəssisə qrupları tərəfindən yaradılır, eyni zamanda, iri həcmli elmi tədqiqat və araşdırmalar aparılaraq yeni texnologiya və əmtələr yayılır.

Xarici ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, innovasiya proseslərində iri biznesin mövqeyinin güclənməsi orta və kiçik müəssisələrin yox olmasına səbəb olur. Adətən bütün bunlar çox zaman hiss olunmur və bütün bunlar elmi texniki tərəqqinin əsas inkişaf istiqamətləri ilə əlaqədardır və aşağıdakılardır: birincisi iri, orta və kiçik biznesin texniki səviyyəsinin yaxınlaşması şəraitində ixtisaslaşmanın dərinləşməsi baş verir; ikincisi nisbətən daha az kapital tutumlu, texnoloji üsulların, istehsal xətlərinin, maşın sistemlərinin inkişaf etdirilərək tətbiqi diqqəti cəlb edir.

Innovasiya sisteminin yaradılmasında xarici ölkələrin təcrübəsi

Innovasiya mühitinin yaradılması üçün dövlət siyasəti qanunvericilik və təşkilati tədbirlərin həyata keçirilməsinə yönəldilərək, yeniliklərin həyata keçirilməsinin iqtisadi, maddi-texniki, təşkilati, hüquqi və mənəvi şəraitlərinin yaxşılaşdırılması məsələsi prioritet istiqamətə çevrilmişdir. Hər şeydən öncə isə, kənd təsərrüfatı sferasında Elmi Tədqiqat Konstruktor Layihələrinin hazırlanmasına xüsusi diqqət yetirilir və əsasən dörd instituonal sektorda təmsil olunmuşdur: dövlət, özəl, qeyri kommersiya (tədqiqat müəssisələri və təşkilatları praktiki olaraq mənfəətlə çalışaraq vergilərdən azad edilmişlər) və ali məktəblər. Məsələyə bir qədər də konkret yanaşaraq qeyd etmək lazımdır ki, ABŞ-da kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalını tənzimləyən ali qanunvericilik orqanı Konqressdə kənd təsərrüfatı üzrə ən əhəmiyyətli normativ hüquqi aktlar müzakirələrdən keçirilir.

Kanadada kənd təsərrüfatı və o cümlədən Elmi Tədqiqat Konstruktor Layihələri İşləri federal səviyyədə tənzimlənir. Nümunə üçün Kənd Təsərrüfatı və Ərzaq Nazirliyini- *Agriculture and Agri-Food Department of the Government of Canada* – fəaliyyətini xüsusi olaraq

qeyd etmək olar. Sözügedən nazirlik kənd təsərrüfatı üzrə funksiyaların proqramlaşdırılması, məqsədlərin müəyyənləşdirilməsi, aqrar sahə üzrə bütün araşdırmaların maliyyələşdirilməsini həyata keçirir [4].

Müasir dövrdə tədqiqat və elmi araşdırma sisteminə müvafiq olaraq iki kənar hədd xüsusi olaraq diqqəti cəlb edir: Birincisi fransız modelidir ki, adı çəkilən modeldə araşdırma və texnologiyalar, həmçinin büdcə məsələlərinə ancaq bir nazirlikdə baxılır. İkincisi amerika modelidir, bir sıra departamentləri vardır ki, həmin departamentlərdə tədqiqatlar sahəsində siyasət müəyyənləşdirilir. Digər ölkələrdə, məsələn Böyük Britaniyada icraedici orqanlar içərisində aparıcı yeri Maarif və Elm Nazirliyi tutur. Həmin nazirliyin tərkibində elmi tədqiqat şuralarının Konsultasiya İdarəsi fəaliyyət göstərir.

Deiyənlərlə yanaşı qeyd etmək lazımdır ki, ABŞ-da Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi sisteminin müvafiq bölmələrində aqrar sahə ilə əlaqədar aparılan elmi araşdırmalar da diqqəti cəlb edir. Burada aparıcı yer Kənd Təsərrüfat Araşdırmaları Xidmətinə məxsusdur. İkinci struktur bölməsi Ştatlarda Birləşmiş Elmi Tədqiqat Xidmətləridir. Onun əsas funksiyası kənd təsərrüfatı üzrə regionlarda təcrübə-sınaq stansiyalarında aparılan araşdırmaların koordinasiyası, qiymətləndirilməsi və kriteriyalara uyğunluğunun müəyyənləşdirilməsidir. Ştatların əksəriyyətində kənd təsərrüfatı üzrə təcrübə-sınaq stansiyaları vardır [5].

Eyni zamanda, qeyd etmək lazımdır ki, XX əsrin ikinci yarısından etibarən ABŞ elmi texniki nailiyyətlər və innovasiyalar sahəsində liderlik mövqeyinin gədikcə gücləndirilməsinə nail oldu. Uzun müddət ərzində dövlət və özəl sektor elmi-texniki sferaya kapital yatırılaraq, bazarda yeni məhsullara tələbə təsir göstərmiş və eyni zamanda innovasiya sisteminin bütün halqalarının müvazinətli inkişafına nail olunmuşdur.

Ötən əsrin 80-ci illərində ABŞ hökuməti elm və texnikanın, iqtisadiyyatın innovasiyalı inkişafını ümumi-millə məqsədlər kimi seçmiş, daha sonra 1990-cı illərdə ABŞ-ın federal elmi-texniki siyasətində əhəmiyyətli yeri elmi tədqiqat bazasında aparılan araşdırmalar tutmuşdur. Həmin araşdırma mərkəzləri federal hökumətin sərəncamında olub, 700 federal elmi mərkəz və laboratoriyalardan ibarətdir. 1986-cı ildə ABŞ-da texnologiyaların verilməsi haqqında qəbul edilən qanuna əsasən ölkədə özəl şirkətlər yeniliklərdən daha çox istifadə etmək imkanı əldə etdilər. Eyni zamanda hökumət kontraktlarının yerinə yetirilməsi, hökumətin elmi tədqiqat müəssisələrində yerinə yetirilən və patentləşdirilmiş yeniliklərdən və bütünlikdə ölkədə innovasiyalardan istifadə olunması qaydaları təsbit olundu. ABŞ-ın elmi-texniki siyasətinin həyata keçirilməsi yaxşı inkişaf etmiş instituonal struktura əsaslanır. Elmi-Texniki Tərəqqinin nailiyyətlərindən istifadə olunmasında amerika təcrübəsinin xüsusiyyətləri ondan ibarətdir ki, burada dövlət və özəl sektor bir-biri ilə sıx əlaqədədir. Müştərək müəssisələr yaradılır və onlar həm dövlət tərəfindən, həm də özəl sektor tərəfindən maliyyələşdirilirlər. Nümunə olaraq, Milli Sənaye Araşdırmaları Mərkəzi, Milli Elmlər Akademiyası, Milli Texniki Akademiya, Amerika Elminin İnkişafına təsir göstərən Assosiasiyası xüsusi olaraq qeyd oluna bilər.

Dövlət və özəl sektorun elmi araşdırmalar sferasındakı təmasları innovasiya mexanizminin əhəmiyyətli xüsusiyyətidir. İri istehsalçıların maraqlarının ifadəçisi

kimi çıxış edərək, özəl müəssisələr əks əlaqəni həyata keçirir, dövlət orqanlarına səmərəli həyata keçirilən biznes tədbirləri və həmçinin özəl sektora dövlətin iqtisadi siyasəti barədə məlumatlar verirlər. Bu təşkilatlar ölkənin elmi-texniki baxımdan inkişaf etdirilməsinin müasir dövlət idarəçiliyi modelinin formalaşmasında xüsusi rol oynamışlar. Son on illiklərdə ABŞ-da iqtisadi kəşflər qismində vençur biznesi qeyd edilə bilər. Yeni ideya və araşdırmaların axtarışı ilə məşğul olan kiçik və orta dərəcəli şirkətlərin sürətlə inkişafı, həmin yeniliklərin tətbiqi üçün ilkin kapitalın axtarılıb tapılması üsulları Amerikada innovasiya proseslərinin spesifik cəhətləri kimi də özünü büruzə verdi.

ABŞ-in dövlət orqanları vençur şirkətlərinin əlverişli şəraitlərdə fəaliyyət göstərə bilmələri, həmçinin ölkədə vahid vençur kapitalı bazarının yaradılması üçün münasib vergi və kredit şəraiti yaratdılar

Müvafiq olaraq Yaponiya təcrübəsinə diqqət yetirilməsi yerinə düşərdi. Yaponiyanın elmi-texniki inkişafı konsepsiyasının ilk cizgiləri hökumət tərəfindən ikinci dünya müharibəsindən dərhal sonra müəyyənləşdirildi. Məhz həmin dövrdən etibarən milli iqtisadiyyatın uzun müddətli inkişaf perspektivləri, elmi tədqiqat işləri və konstruktor layihələrinin prioritet istiqamətləri bəlli oldu. Yaponiyada dövlət tərəfindən elmi-texniki tərəqqinin idarə edilməsi iyerarxik sisteminin zirvəsində baş nazirin rəhbərlik etdiyi elmi işlər üzrə Şura dayanır. Şuranın tərkibinə bir sıra nazirlik rəhbərləri, iri, özəl sənaye müəssisələrin rəhbərləri daxildir. Elmi işlər üzrə Şura ölkənin elmi texniki baxımdan inkişaf strategiyasını, bu istiqamətdə dövlət büdcəsindən çəkilən xərcləri müəyyənləşdirir.

1970-ci illərin sonu və 1980-ci illərin əvvəllərində Elmi Texniki Tərəqqinin dövlət tərəfindən tənzimlənməsinin Yaponiya modeli aşağıdakı prinsiplərə əsaslanırdı:

- Ölkənin uzun müddətli elmi-texniki inkişaf proqramının mövcudluğu;
- Elmi-texniki siyasətin reallaşdırılmasında iri korporasiyaların istinad mərkəzi kimi seçilməsi;
- Tətbiqi xarakterli elmi araşdırma və tədqiqatların stimullaşdırılması;
- Xarici ölkələrdən lisenziyaların fəal surətdə alınmasının mükafatlandırılması.

Daha sonra qeyd lazımdır ki, müasir dövrdə inkişaf etmiş dövlətlərdə innovasiya prosesinin davamiyyəti 5-6 il, orta dərəcəli inkişaf etmiş və inkişaf etmiş ölkələrdə 15-25 illik müddəti əhatə edir. Innovasiya fəaliyyətinə aşağıdakı parametrlər təsir edir: Elmi-Tədqiqat Konstruktor Layihələri İşlərinə sərf edilən xərclərin həcmi; elm tutumlu məhsullar yarada bilən elmi işçilərin kəmiyyəti; elm tutumlu hazır məhsulları istifadə edə bilən ali təhsilli mütəxəssislərin kəmiyyəti və keyfiyyəti; innovasiyalar əsasında iqtisadiyyatın aqrar sektorunun və resurslardan (əmək, maliyyə) istifadə olunmasının səmərəli idarə edilməsini təmin edən infrastrukturun vəziyyəti.

Dünya praktikası göstərir ki, elm, xüsusən də aqrar elmi maliyyələşdirmənin getdikcə artırılmasının həyata keçirilməsi olmadan qeyri mümkündür. İstənilən dövlətin və millətin tərəqqisi ancaq sisteməlik olaraq elmə çəkilən xərclərin artırılması ilə mümkündür.

2012-ci ildə özəl sektorun elmi sferaya çəkdiyi xərclər ABŞ-da -4,6%, Böyük Britaniyada -2,7%, Fransada -5,5% olmuşdur. Ümumi Milli Məhsulda Elmi Tədqiqat Konstruktor İşləri Layihələrinə çəkilən xərclər müvafiq olaraq ABŞ-da 2,79%, Böyük Britaniyada 1,72%; Fransada 2,26% olmuşdur [6].

Əgər kənd təsərrüfatı elmlərinə çəkilən dövlət xərclərin strukturuna diqqət yetirsək məlum olur ki, ABŞ-da bu xərclərin 24%-i bitkiçiliyə, 12%-i heyvandarlığa, 4,5%-i orzaq məsələləri ilə əlaqədar araşdırmalara, 12,5%-i gübrələrdən səmərəli istifadə olunması məsələlərinin araşdırılmasına həsr olunmuşdur. Elmi Tədqiqat və Konstruktor Layihələri İşlərində prioritet istiqamətlərdən biri biotexnologiyalardır, bu istiqamətdə xərclərin 0,9%-i dövlət vəsaitləridir, 16%-i hökumət fondlarından ayrılaraq ölkə daxilində və xaricində kənd təsərrüfatı məhsullarının reallaşdırılmasının təşkil edilməsinə sərf edilirdi. Innovasiya prosesinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi üçün əhəmiyyətli istiqamətlərdən biri iqtisadiyyatın informasişdırmasıdır. Bütün inkişaf etmiş dövlətlərdə informasişdırılmış şəbəkə sistemi əsasında konsultasiya və injinerinq şirkətləri sistemi fəaliyyət göstərir. Sözügedən şirkətlər şəbəkəsi həm dövlət vəsaitləri, həm də kommersiya strukturlarının resursları ilə maliyyələşdirilir və bu xüsusda qeyd etmək yerinə düşərdi ki, dövlət büdcəsi vəsaitləri hesabına konsultasiya xidmətinin yaradılması kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçıların dövlət tərəfindən dəstəklənilməsi formalarında biridir.

Nəticə

Dünya praktikası göstərir ki, elm, xüsusən də aqrar elmi maliyyələşdirmənin getdikcə artırılmasının həyata keçirilməsi olmadan qeyri mümkündür. İstənilən dövlətin və millətin tərəqqisi ancaq sisteməlik olaraq elmə çəkilən xərclərin artırılması ilə mümkündür.

ABŞ-da konsultasiya xidməti Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin tərkibinə daxil olan struktur bölmələrində təşkil olunmuş, regional səviyyələrdə isə bu xidmət növü universitetlərdə cəmlənmişdir. Məlumdur ki, universitetlərdə eyni zamanda tədqiqat və tədris fəaliyyətləri həyata keçirilir. Tədqiqat və konsultasiya xidmətlərinin maliyyələşdirilməsi isə iki kanal vasitəsi ilə reallaşdırılır: federal və ştatların hökumət büdcələrinin vəsaitləri hesabına.

İngiltərədə dövlət və özəl konsultasiya xidmətləri fəaliyyət göstərir. Kənd təsərrüfatı üzrə dövlət (hökumət) konsultasiya xidmətləri və elmi araşdırmalar bir mərkəzdə, Kənd Təsərrüfatı üzrə Britaniya İnstitutunda (BIAC) yerinə yetirilir [7].

Krallığın imtiyazlı ekspertlər institutu və digər institutlarda bu istiqamətdə ciddi və məqsədyönlü işlər yerinə yetirir, həmçinin özəl konsultasiya xidmətləri çox saylı şirkətlər (irri və ixtisaslaşdırılmış şirkətlər) vasitəsi ilə həyata keçirilir.

Kanadada konsultasiya xidməti ənənəvi olaraq dövlət orqanları vasitəsi ilə reallaşdırılır və son illərdə fermerlər konsultasiya təşkilatlarının maliyyələşdirilməsi və təşkil olunmasında iştirak edirlər.

Danimarkada kənd təsərrüfatı üzrə konsultasiya xidməti iki səviyyədə, ümumi milli və yerli səviyyələrdə həyata keçirilir.

ƏDƏBİYYAT

1. Cooper R.G. New product success in industrial firms / R.G. Cooper // Industrial Marketing Management. — 1982. — Vol.11. — pp. 215-223. 2. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. Экспресс-курс.- 2-е изд. / Ф. Котлер. — СПб.: Питер, 2006.— 464 с. 3. Цопа Н.В., «Формирование модели управления инновационным процессом на предприятии», Экономика и управления, №1, 2012, с. 31-33. 4. <http://www.agr.gc.ca/eng/home/?id=1395690825741>. 5. <http://www.usda.gov/wps/portal/usda/usdahome>. 6. <http://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS>. 7. <http://www.biac.co.uk/>

Направления применения мирового опыта в управлении инновационным процессом

М. М.Гусейнов

В статье говорится об эффективном использовании зарубежного опыта в управлении инновационным процессом. Автор рассматривает такие вопросы как линейная модель привлечения инноваций на рынок, последовательную модель Клайн-Розенберга, формирование инновационной среды и т.д. В статье уделяется особое внимание передовому опыту в управлении инновациями Великобритании, Канады и США. В конце статьи автор приводит свои научно обоснованные выводы.

Ключевые слова: инновации, теория, управление, модель, практика, наука.

Directions of application of world experience in management of innovative process

M.M.Huseynov

In article it is told about effective use of foreign experience in management of innovative process. The author considers such questions as linear model of attraction of innovations on the market, consecutive model Cline-Rosenberg, formation of the innovative environment, etc. In article the special attention to the best practices in management of innovations of Great Britain, Canada and the USA is paid. At the end of article the author gives the evidence-based conclusions.

Key words: innovations, theory, management, model, practice, science.